

Dr hab. Tadeusz Danilewicz, prof. WSB

18 XII 2017

Instytut Nauk Społecznych i Humanistycznych

Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

Grunwaldzka 238 A

80-266 Gdańsk

tdanilewicz@wsb.gda.pl

Ocena pracy doktorskiej Pani mgr Doroty Górecznej

pt. "Teaching English phrasal verbs at the upper-intermediate level"
("Nauczanie angielskich czasowników frazowych na poziomie B2")

Rozprawa doktorska Pani mgr Doroty Górecznej zatytułowana "Teaching English phrasal verbs at the upper-intermediate level" ("Nauczanie angielskich czasowników frazowych na poziomie B2") została wykonana pod kierunkiem Pani dr. hab. Danuty Stanulewicz-Skrzypiec, prof. nadzw. UG. Praca jest dość obszerna, liczy 226 stron druku. Po spisie treści, znajduje się zasadnicza część rozprawy, na którą składa się 6 rozdziałów, z których pierwsze 3 stanowią część teoretyczną, a kolejne 3 – część badawczą pracy. Pracę zamykają spis wykorzystanych źródeł, następnie listy czasowników frazowych pogrupowanych - zgodnie ze źródłami - według częstotliwości ich występowania i wykorzystania w edukacji językowej. Są tam także wykorzystane w rozprawie i sporządzone przez Autorkę ankiety oraz testy sprawdzające znajomość czasowników frazowych przez uczniów na poziomie B2. Pracę kończą streszczenia w języku angielskim i polskim.

Zasadniczym celem rozprawy jest opisanie angielskich czasowników frazowych w edukacji językowej zwracając szczególną uwagę na ich reprezentację w dostępnych podręcznikach do nauki języka oraz podejście do tych jednostek językowych obecne wśród nauczycieli i uczących się. Doktorantka bada także skuteczność przyswajania czasowników frazowych przez uczniów na poziomie B w szkołach średnich.

W pierwszym rozdziale rozprawy Autorka omawia sporo danych źródłowych na temat dostępnych definicji czasowników frazowych i słusznie zauważa, że badaczom niezmiernie

trudno jest przedstawić jedną spójną definicję tej kategorii języka angielskiego. Należy jednak zauważyć, że z punktu widzenia edukacji językowej, bardzo precyzyjna definicja czasownika frazowego nie wydaje się konieczna, ponieważ uczący się języka angielskiego nie musi dokładnie rozróżniać np. partykułę od partykuły przysłówkowej. Najważniejsze jest jednakże doświadczenie znaczenia czasownika frazowego w procesie komunikacji.

Oprócz krótkiego rysu historycznej ewolucji czasowników frazowych, ta złożona kategoria językowa przedstawiona jest także w ramach gramatyki tradycyjnej, strukturalizmu oraz językoznawstwa kognitywnego, które miało i ma bardzo duży wkład w wyjaśnianiu zawitych lecz niearbitralnych relacji między czasownikiem, a towarzyszącą mu partykułą. Szkoda, że Autorka nie pokusiła się o przedstawienie chociaż jednego przykładu sieci znaczeń jednego wybranego przez siebie czasownika frazowego. Pokazanie relacji między prototypowym a peryferyjnym znaczeniem mogłoby otworzyć kolejne ineresujące pole do rozważań na temat dostępności poznawczej znaczeń czasownika frazowego dla polskiego ucznia języka angielskiego.

Rozdział drugi omawia wyczerpująco problemy z jakimi borykają się uczący się czasowników frazowych języka angielskiego. Doktorantka przedstawia obszerne dane źródłowe na temat wyzwań jakim muszą sprostać uczniowie w procesie przyswajania tych czasowników wskazując jednocześnie na stopniowalny aspekt trudności związanych z doświadczaniem znaczenia tej trudno dostępnej części słownictwa języka angielskiego, która przecież stale się rozwija i modyfikuje. Oprócz przykładów błędnych konceptualizacji z użyciem czasowników frazowych, Autorka omawia także dane źródłowe odnośnie technik, jakie mogą być stosowane w nauczaniu omawianego typu słownictwa. W dalszej części rozdziału Doktorantka przechodzi do szczegółowego omówieniu poziomu B2 słusznie przy tym zauważając, że autorzy podręczników do nauki języka angielskiego nie kierują się żadnymi wytycznymi odnośnie doboru czasowników frazowych mimo tego, że istnieją zbiory czasowników frazowych oparte na częstotliwości ich występowania. Powodem tego stanu rzeczy jest zapewne to, że teksty w podręcznikach są autentyczne stąd nie mogą one zawierać czasowników frazalnych przebadanych pod względem częstotliwości ich występowania. Wydaje się, że wprowadzanie i nauczanie podstawowych oraz najczęściej występujących czasowników frazowych do procesu dydaktycznego zależy głównie od nauczyciela języka angielskiego ponieważ podręcznik nie musi być jedynym źródłem tekstu.

Rozdział trzeci rozprawy poświęcony jest omówieniu wybranych metod i technik nauczania słownictwa języka angielskiego, które można poszerzyć – zdaniem Autorki - o nauczanie czasowników frazowych. W oparciu głównie o prace Diane Larsen-Freeman, Doktorantka charakteryzuje metody nauczania takie jak, Grammar Translation Method, The Direct Method, The Audio-Lingual Method, The Silent Way, Suggestopedia, Community Language Learning, Total Physical Response, Communicative Language Teaching. Dołącza do tej grupy metod także Content and Language Integrated Learning oraz The Multiple Intelligence Method. Mimo, że wspomniane metody czy też podejścia do nauczania i uczenia się nie wyczerpują dostępnych obecnie metod, to i tak ilustrują one w wystarczający sposób wieloletnie czynione próby wynalezienia optymalnej metody nauczania i uczenia się języków obcych. W dalszej części rozdziału trzeciego Autorka stara się zilustrować zadania dydaktyczne zawierające czasowniki frazowe w ramach wybranych, omówionych wcześniej metod. Doktorantka słusznie zauważa, że skuteczność poszczególnych metod oraz technik w nich zawartych zależy od wielu zmiennych obecnych w edukacji drugiego języka.

Rozdział czwarty rozprawy poświęcony jest nie budzącej większych zastrzeżeń analizie obecności czasowników frazowych w wybranych podręcznikach do nauki języka angielskiego. Autorka zadała sobie trud przebadania tekstów oraz ocenę ćwiczeń kształtujących znajomość czasowników frazowych we wszystkich umiejętnościach językowych. Należy podkreślić, że przedstawiona analiza oparta jest o wystarczającą liczbę parametrów pozwalającą na wyprowadzenie dobrze udokumentowanych uogólnień zawartych w końcowych uwagach do rozdziału czwartego.

Piąty rozdział rozprawy przedstawia i analizuje wyniki badania kwestionariuszowego dotyczącego podejścia nauczycieli języka angielskiego z gdańskich szkół średnich do wyzwań związanych z nauczaniem czasowników frazowych. Kwestionariusz zawierał 13 pytań z których pierwsze odnosiło się do wiedzy językowej nauczycieli natomiast pozostałe dotyczyły różnych technik stosowanych przez nauczycieli w celu pokonania napotykanego trudności z wprowadzaniem i nauczaniem czasowników frazowych. Oczywiście można zawsze wnieść pewne zastrzeżenia do pełnej zasadności wyników badania w którym brało udział 31 nauczycieli. Także pytanie czy czasowniki frazowe to zagadnienie należące do słownictwa, czy gramatyki może budzić wątpliwość co do jego celowości. Autorka rozprawy już w początkowych rozdziałach wspomniała - za badaczami - fakt, że czasowniki frazowe są bardzo złożoną strukturą składniowo-semantyczną, więc trudno tutaj postulować istnienie prostej dychotomii między nauczaniem słownictwa a nauczaniem gramatyki. Należy jednak

podkreślić, że badanie kwestionariuszowe Doktorantki właściwie identyfikuje wyzwania dydaktyczne z jakimi muszą się zmierzyć nauczyciele języka angielskiego.

Rozdział szósty rozprawy przedstawia i analizuje wyniki badania ankietowego dotyczącego podejścia 550 uczniów z 6 gdańskich szkół średnich do wyzwań związanych z uczeniem się angielskich czasowników frazowych. Oczywiście można poddać w wątpliwość zasadność pytania o podanie definicji czasowników frazowych. Skoro językoznawcy nie są w tym względzie zgodni, czy warto zatem pytać o to uczniów? Być może warto było zasugerować kilka odpowiedzi do wyboru. Należy jednak zaznaczyć, że pozostałe pytania i analiza ich wyników nie budzą większych zastrzeżeń. W dalszej części rozdziału Autorka bardzo sprawnie analizuje wyniki testu na znajomość czasowników frazowych wśród wspomnianych 550 uczniów na poziomie B2.

Mimo wspomnianych wyżej kilku uwag krytycznych, należy przyznać, że rozprawa doktorska mgr Doroty Górecznej posiada pewne walory poznawcze. Autorka sprawnie posługuje się wybranymi narzędziami badawczymi, praca zawiera kilka własnych spostrzeżeń, zwłaszcza w rozdziale czwartym. Czasowniki frazowe to prawdziwe wyzwanie dla wszystkich uczących się języka angielskiego i stąd nauczyciele winni nie ustawać w poszukiwaniu możliwie skutecznych technik wspomagających przyswajanie tych jednostek językowych.

Konkludując, stwierdzam, że przedstawiona do oceny praca Pani mgr Doroty Górecznej spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim i w związku z tym wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do dalszej części przewodu.

